

**UCHWAŁA NR III/40/2024
RADY MIEJSKIEJ W ELBLĄGU**

z dnia 20 czerwca 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Elbląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz.609, poz. 721), art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2022 r. poz.2123; z 2023 r. poz.1972) oraz § 2 ust. 1 pkt 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Elbląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

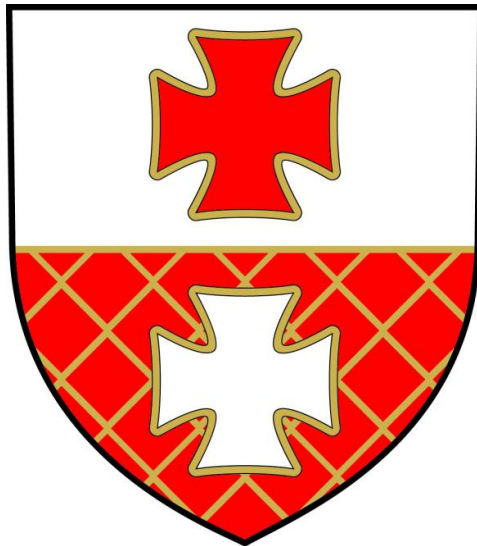
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Elbląg.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Elblągu

Grażyna Kluge

Załącznik
do Uchwały Nr III/40/2024
Rady Miejskiej w Elblągu
z dnia 20 czerwca 2024 r.

**ELBLĄSKI PROGRAM OCHRONY ZDROWIA
PSYCHICZNEGO NA LATA
2024-2030**

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	3
II.	Diagnoza sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego	3
	1. Dane dotyczące mieszkańców Elbląga	4
	2. Zasoby w obszarze zdrowia psychicznego w Elblągu	6
III.	Zespół	9
IV.	Analiza SWOT	10
V.	Cele i zdania programu	12
VI.	Wdrożenie, finansowanie i monitoring Programu	17
VII.	Program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży	18

I. Wprowadzenie

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) definiuje zdrowie psychiczne jako dobrostan, w którym jednostka realizuje swoje możliwości, potrafi poradzić sobie z różnorodnymi sytuacjami życiowymi, jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym oraz produktywnie pracować. Zdrowie psychiczne jest fundamentem dobrego samopoczucia i efektywnego funkcjonowania osoby w społeczeństwie. Zdrowie psychiczne i zaburzenie psychiczne nie są do siebie przeciwstawne, czyli brak rozpoznanej choroby psychicznej nie musi oznaczać zdrowia psychicznego.

Według Światowej Organizacji Zdrowia, ponad 450 mln osób na świecie cierpi na choroby psychiczne lub z powodu problemów psychospołecznych (tj. alkoholizm czy narkomania). Aż 165 mln Europejczyków, czyli 38% populacji naszego kontynentu, każdego roku cierpi na zaburzenia psychiczne i choroby mózgu, takie jak depresja, napady lęku, bezsenność czy demencja. Do chorób psychicznych, które najbardziej utrudniają życie pacjentom i zaburzają ich funkcjonowanie w społeczeństwie należą: depresja jednobiegunowa, schizofrenia, alkoholizm, choroba dwubiegunowa oraz natręctwa myślowe i czynnościowe. W związku z dynamiką rozwoju chorób psychicznych istnieje ogromna potrzeba powstawania coraz to nowszych i skuteczniejszych sposobów opieki nad osobami dotkniętymi chorobami psychicznymi.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą również uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Wyżej wymieniona ustawa określa także, iż ochrona zdrowia psychicznego polega między innymi na:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Działania te mają służyć postawieniu diagnozy i rozeznaniu się w problemie jakim są coraz częściej pojawiające się choroby psychiczne. Działania te mają także na względzie dbanie o prawa osób dotkniętych chorobami psychicznymi oraz mają przyczynić się do zwiększenia świadomości i tolerancji społeczeństwa wobec problemu i osób chorych psychicznie. Mając na względzie powyższe Elbląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego ma się przyczynić do skuteczniejszej realizacji wyżej wymienionych zadań na terenie Gminy Miasto Elbląg, a co za tym idzie, do poprawy życia i zdrowia oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób chorych psychicznie.

II. Diagnoza sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego

Ze statystyk Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wynika, że z powodu zaburzeń psychicznych cierpi 25 % - 33 % światowej populacji. Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego Polaków jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych, rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym także związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych – alkoholu, narkotyków i leków.

Obecnie jedną z grup szczególnie narażoną na różnego rodzaju czynniki psychospołeczne wynikające ze stresu, narastającej przemocy, dostępu do narkotyków, dopalaczy, alkoholu czy kłopotów ze znalezieniem pracy jest młodzież. W tym przypadku istotną rolę odgrywają instytucje współpracujące z młodzieżą, które są w stanie rozpoznać objawy i szybko na nie reagować (np. placówki oświatowe, organizacje).

Rada Ministrów w rozporządzeniu z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 wskazuje, że problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnich latach. Do wzrostu rozpowszechnienia problemów psychicznych przyczyniła się epidemia COVID-19 oraz konieczność czasowego wprowadzenia ograniczeń z nią związanych. Obecnie

kolejnym wyzwaniem są negatywne konsekwencje dla zdrowia psychicznego wynikające z wojny toczącej się w Ukrainie oraz konieczność zapewnienia właściwego wsparcia dla osób dotkniętych tym konfliktem. Statystycznie w Polsce co czwarta osoba ma lub będzie mieć problemy ze zdrowiem psychicznym. Zadania dla samorządów lokalnych w zakresie ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego oprócz Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego zostały określone w następujących aktach prawnych:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- 2) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 4) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

1. Dane dotyczące mieszkańców Elbląga

Elbląg jest miastem na prawach powiatu położonym w zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego. Położony jest u schyłku dwóch krain geograficznych: Wysoczyzny Elbląskiej i Żuław Wiślanych. Stanowi drugie, co do wielkości miasto województwa. Miasto liczy 105.676 osób (stan na 31.12.2023r. według danych prowadzonych przez Departament Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Elblągu). Od kilku lat obserwuje się spadek liczby mieszkańców Elbląga.

Trudno jest dokładnie określić liczbę mieszkańców Gminy Miasto Elbląg, którzy cierpią na choroby i zaburzenia psychiczne, ponieważ informacje o osobach chorych psychicznie są z reguły rozproszone w różnych instytucjach, a jednocześnie mogą się ze sobą wzajemnie pokrywać.

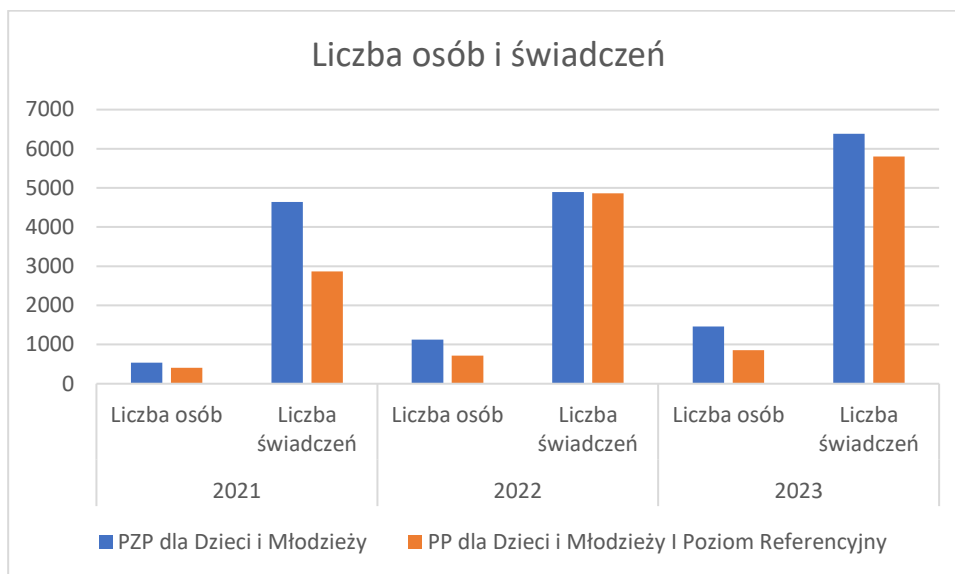
Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał w latach 2021 - 2023 łącznie 1374 orzeczenia o symbolu 02-P (choroby psychiczne), w tym 1298 orzeczeń dla osób dorosłych i 76 dla dzieci do 16 roku życia. W poniższej tabeli przedstawiono rozkład wydanych orzeczeń ze względu na wiek i stopień niepełnosprawności.

Liczba orzeczeń z symbolem 02-P						
Rok	Dzieci do 16 roku życia			Dorośli		
	0-3 lata	4-7 lat	8-16 lat	s. znaczny	s. umiarkowany	s. lekki
2021	1	9	17	57	208	166
2022	3	5	19	64	206	167
2023	0	4	18	63	198	168

Z danych uzyskanych z Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży i z Ośrodka Środowiskowej Opieki Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży – I Poziom Referencyjny prowadzonych przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN „Dom Zacheusza” w Elblągu wynika, że liczba dzieci i młodzieży potrzebującej wsparcia zwiększa się corocznie:

Poniższa tabela i wykres przedstawiają liczbę osób i udzielonych im świadczeń w latach 2021-2023

	2021		2022		2023	
	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń
PZP dla Dzieci i Młodzieży	536	4642	1123	4893	1459	6383
PP dla Dzieci i Młodzieży I Poziom Referencyjny	408	2864	715	4865	860	5803

W Poradniach Psychologiczno – Pedagogicznych nr 1 i 2 w Elblągu działalność z zakresu pomocy psychologicznej przedstawia się następująco:

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1

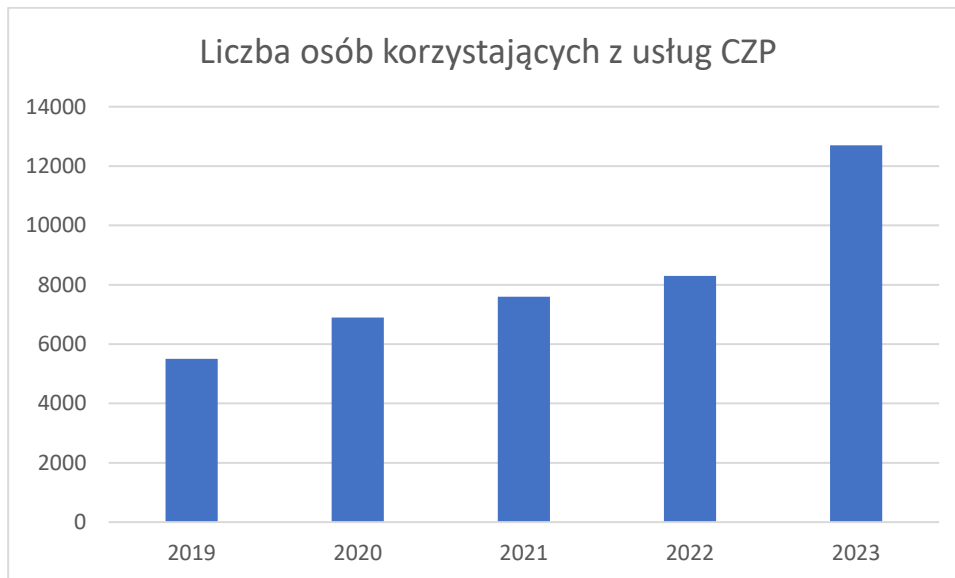
Działania	Rok szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024 I semestr
Psychoterapia	75 osób	56 osób	39 osób
Terapia rodzinna	4 rodziny	6 rodzin	2 rodziny
Pomoc psychologiczna w tym porady, konsultacje	23 osoby	158 osób	124 osoby

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2

Działania	Rok szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024 I semestr
Psychoterapia	32 osoby	37 osób	18 osób
Terapia rodzinna	14 rodzin	12 rodzin	4 rodziny
Pomoc psychologiczna w tym porady, konsultacje	184 osoby	713 osób	Ok 1000 osób

Również z danych uzyskanych z Centrum Zdrowia Psychicznego w Elblągu jednoznacznie wynika, że liczba osób korzystających z usług CZP zwiększa się z roku na rok, i tak w 2019 r. było to 5500 osób, w 2020r. - 6900 osób, w 2021r. - 7600 osób, w 2022r. - 8300 osób i w 2023 r. – 12700 osób.

Dynamikę wzrostu przedstawia poniższy wykres:

2. Zasoby w obszarze zdrowia psychicznego w Elblągu

Na terenie Miasta Elbląg funkcjonują placówki świadczące różne formy wsparcia i opieki dla mieszkańców Elbląga:

1) Centrum Zdrowia Psychicznego

Centrum Zdrowia Psychicznego w Elblągu funkcjonuje od 2018 r. w ramach programu pilotażowego. Realizuje nowoczesny model psychiatrycznej opieki środowiskowej.

Rolą CZP jest zminimalizowanie ilości hospitalizacji podopiecznych na rzecz mniej uciążliwych form leczenia oraz wspierania osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego w ich środowisku społecznym. Z form pomocy CZP mogą korzystać osoby pełnoletnie.

Obszar działania Centrum to miasto i powiat elbląski, kompleksowa opieka psychiatryczna odbywa się w warunkach:

- ambulatoryjnych, realizowanych przez Poradnię Zdrowia Psychicznego wraz z Punktem Koordynacyjno-Zgłoszeniowym;
- leczenia środowiskowego realizowanego przez Zespół Lecznictwa Środowiskowego, zajmującego się przede wszystkim leczeniem osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, zminimalizowaniem hospitalizacji poprzez stały kontakt z pacjentem w jego środowisku domowym;
- dziennych realizowanych przez Oddział Dzienny Psychiatryczny, którego najważniejszym celem funkcjonowania jest poprawa objawowa, zapobieganie nawrotom oraz usprawnienie funkcjonowania społecznego i interpersonalnego poprzez stosowanie odpowiednich metod i technik psychoterapeutycznych;
- stacjonarnych realizowanych przez Oddział Psychiatryczny, zapewniający całodobowe leczenie psychiatryczne w zakresie zaburzeń psychicznych pod opieką specjalistów.

Zadania realizowane w/w komórkach organizacyjnych mają charakter skoordynowanych działań.

Ważną rolę w CZP pełni Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny (PZK) funkcjonujący w Poradni Zdrowia Psychicznego. Umożliwia on świadczeniobiorcom szybki, bezpośredni kontakt telefoniczny lub bezpośredni

ze specjalistami.

Zadania PZK:

- udzielanie informacji na temat zasad funkcjonowania CZP,
- możliwość uzyskania świadczeń opieki zdrowotnej,
- przeprowadzenie wstępnej oceny potrzeb zdrowotnych osób zgłaszających się do PZK,
- uzgodnienie planu postępowania terapeutycznego oraz udzielenie wsparcia w zakresie ustalonych potrzeb,
- uzgodnienie terminu przyjęcia do Poradni Zdrowia Psychicznego,
- -uzyskanie niezbędnego świadczenia psychiatrycznego w pilnych przypadkach do 72h od zgłoszenia,
- wskazanie miejsca uzyskania świadczenia z zakresu pomocy społecznej.

W ramach Oddziału Dziennego działa Klub Pacjenta, który funkcjonuje dwa razy w tygodniu w godzinach popołudniowych.

Głównymi założeniami funkcjonowania CZP jest pomoc i aktywizacja osób dotkniętych kryzysem psychicznym. Centrum realizując swoje zadania współpracuje z lokalnymi instytucjami i organami administracji samorządowej w tym pomocą społeczną oraz placówkami lokalnymi.

2) **Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży** – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN „Dom Zacheusza” w Elblągu, ul. Królewiecka 197.

Poradnia opieką obejmuje dzieci i młodzież do 18 roku życia

W ramach leczenia ambulatoryjnego realizowane są:

- Świadczenia lekarskie:
 - diagnostyka psychiatryczna,
 - poradnictwo,
 - farmakoterapia,
 - psychoedukacja,
 - psychoterapia indywidualna.
- Świadczenia psychologiczne:
 - diagnoza psychologiczna,
 - pomoc psychologiczna,
 - opiniowanie psychologiczne,
 - psychoterapia.

3) **Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży – I Poziom Referencyjny** - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN „Dom Zacheusza” w Elblągu, ul. Królewiecka 197

Ośrodek oferuje wsparcie wyspecjalizowanego zespołu psychologów, psychoterapeutów oraz terapeutów środowiskowego dla dzieci i młodzieży (do 21 roku życia, gdy się uczą) oraz ich rodzin. Pomoc dla dzieci i młodzieży, które zmagają się z takimi trudnościami jak:

- zaburzenia lękowe,
- zaburzenia adaptacyjne,
- żałoba,
- zaburzenia nastroju,
- reakcja na traumę,
- bezsenność.

Ośrodek oferuje porady psychologiczne diagnostyczne, sesje psychoterapii indywidualnej, sesje psychoterapii rodzinnej, sesje psychoterapii grupowej.

4) **Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne**

Poradnie udzielają pomocy psychologiczno – pedagogicznej:

- dzieciom, od momentu urodzenia,
- młodzieży, w tym także w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- rodzicom i nauczycielom w zakresie pomocy związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Zakres działalności poradni:

- Diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, w tym:
 - specyficznych trudności w uczeniu się,
 - przyczyn niepowodzeń edukacyjnych,
 - predyspozycji i uzdolnień (wydanie opinii/orzeczenia),
- udzielanie pomocy psychologicznej, w tym porad i konsultacji,
- prowadzenie psychoterapii indywidualnej i terapii rodzinnej,
- prowadzenie warsztatów, wykładów i prelekcji w określonym temacie,
- prowadzenie interwencji kryzysowej,
- współpraca z przedszkolami, szkołami i innymi placówkami oświatowymi.
- prowadzenie sieci wsparcia i samokształcenia,
- prowadzenie zajęć profilaktycznych.

Na terenie Elbląga działają 2 poradnie:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Elblągu, ul. Słoneczna 14,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Elblągu, ul. Kosynierów Gdyńskich 30.

5) **Elbląskie Centrum Usług Społecznych**

Elbląskie Centrum Usług społecznych jest jednostką organizacyjną Gminy Miasto Elbląg i instytucją lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Stworzony program usług społecznych skierowany jest do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

W zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w ECUS udzielane jest poradnictwo psychologiczne i psychiatryczne, a także przyznawane są świadczenia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

6) **Środowiskowe Domy Samopomocy**

Środowiskowe domy samopomocy służą budowaniu sieci oparcia społecznego i przygotowują do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku. Przeznaczone są dla osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie. To placówki okresowego dziennego lub całodobowego pobytu, w których osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

W Elblągu funkcjonują:

- Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Zamkowa 16 a w Elblągu (dzienny ośrodek wsparcia dla dorosłych osób przewlekle chorujących psychicznie - 50 miejsc) wraz z lokalizacjami:
 - przy ul. Podgórna 1 w Elblągu (dzienny ośrodek wsparcia dla dorosłych osób wykazujących zaburzenia czynności psychicznych – 31 miejsc pobytu dziennego oraz 5 miejsc pobytu krótkoterminowego - całodobowego),
 - przy ul. Traugutta 38 w Elblągu (dzienny ośrodek wsparcia dla dorosłych osób wykazujących zaburzenia czynności psychicznych - 30 miejsc).

- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Saperów 14D, prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Elblągu (przeznaczony jest dla 40 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną),
- Środowiskowy Dom Samopomocy działający przy Elbląskim Stowarzyszeniu im. św. Łazarza „Lazarus” ul. Skrzydlata 15 (przeznaczony jest dla 60 osób z zaburzeniami psychicznymi, przewlekle chorych psychicznie i z niepełnosprawnością intelektualną).

7) **Dom Pomocy Społecznej Elbląg ul. Pułaskiego 1c**

DPS jest Instytucjonalną formą opieki całodobowej zapewniającą miejsca stacjonarne dla 22 osób.

Zadaniem placówki jest zaspokojenie potrzeb: opiekuńczych, bytowych, wspomagających mieszkańców w sposób umożliwiający im godne życie.

W DPS udzielane są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone przez pielęgniarkę neuropsychiatryczną lub opiekunkę środowiskową.

W zakres usług wchodzi między innymi: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia poprzez prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi, umiejętności społecznych, pielęgnacja – jako wsparcie w procesie leczenia. Specjalistyczne usługi opiekuńcze przeznaczone są dla:

- osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi,
- w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi pozbawionych dostępu do zajęć rehabilitacyjnych, rewalidacyjno – wychowawczych, jeśli nie mają możliwości dostępu do zajęć świadczonych przez inne zobowiązane podmioty.

8) **Warsztaty Terapii Zajęciowej**

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką pobytu dziennego. Zadaniem warsztatu jest stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków i możliwości do rehabilitacji społecznej oraz zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Uczestnikami warsztatu mogą być osoby niezdolne do pracy, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawierające wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

W Elblągu funkcjonują następujące warsztaty:

- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. 1 Maja 1, prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Elblągu (przeznaczony dla 30 osób),
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „TACY SAMI”, ul. Beniowskiego 6 (przeznaczony dla 30 osób),
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym im. Matki Teresy z Kalkuty, ul. Saperów 14 d (przeznaczony dla 50 osób).

Ponadto na terenie Miasta funkcjonują punkty konsultacyjne zapewniające wsparcie specjalistyczne i pomoc psychologiczną dla osób uzależnionych, współuzależnionych, zagrożonych przemocą i ich rodzin.

III. Zespół

W celu opracowania i realizacji Elbląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, Zarządzeniem Nr 5/2023 Prezydenta Miasta Elbląg w dniu 2 stycznia 2023 r. został powołany Zespół ds. opracowania „Elbląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego”. Skład Zespołu przedstawiał się następująco:

1. **Monika Kurpanik** – Departament Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Elblągu,
2. **Paulina Lutomska** – Departament Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Elblągu,
3. **Anna Ananicz** – Szpital Miejski św. Jana Pawła II w Elblągu,
4. **Elwira Tańska** – Elbląskie Centrum Usług Społecznych,
5. **Dorota Kodrzycka** – Elbląskie Centrum Usług Społecznych,

6. **Katarzyna Truszkowska** – Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 1 w Elblągu,
7. **Katarzyna Malkiewicz** – Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 2 w Elblągu,
8. **Ks. Edward Rysztowski** – Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN,
9. **Katarzyna Chuchra** – Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Zamkowa 16A w Elblągu,
10. **Mirosława Marjańska** – Dom Pomocy Społecznej w Elblągu ul. Pułaskiego 1c.

W spotkaniach Zespołu uczestniczyli również przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy i Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego.

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT wskazuje mocne i słabe strony lokalnego systemu ochrony zdrowia psychicznego, jak również szanse i zagrożenia związane z jego rozwijaniem się w kolejnych latach.

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
– utworzenie w mieście i funkcjonowanie Centrum Zdrowia Psychicznego; – funkcjonowanie Poradni Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży i Psychologicznej Poradni Środowiskowej I poziom dla dzieci i młodzieży; – wysoko rozwinięta infrastruktura społeczna w zakresie udzielania pomocy i wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi (ŚDS, CIS, ZAZ, WTZ); – przekształcenie MOPS w ECUS z pakietem usług społecznych skierowanych m.in. do osób z zaburzeniami psychicznymi; – oferta pobytu całodobowego dla uczestników w elbląskich Środowiskowych Domach Samopomocy; – dobra współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi; – duża ilość realizowanych działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, w tym udzielania wsparcia psychologicznego i terapeutycznego; – realizacja przez NGO i PUP projektów aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; – sporządzona w 2022 roku diagnoza problemów społecznych w Gminie Miasto Elbląg; – funkcjonowanie lokalnego telefonu zaufania dla dzieci, młodzieży i rodziców; – świadczenie wsparcia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; – wysoki potencjał oraz poziom zaangażowania kadr podmiotów działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi;	– Brak skonkretyzowanych zapisów dotyczących dalszego funkcjonowania CZP systemowo(po ukończeniu pilotażu tzn. od 2025r.)m.in. aktualizacji standardu organizacyjnego, wytycznych dotyczących interpretacji danych/ wskaźników w celu realizacji przyszłych spójnych działań Centrów na terenie kraju oraz form dalszego finansowania; – słaby przepływ informacji między podmiotami/jednostkami; – brak oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży; – brak całodobowej opieki wytchnieniowej oraz stałego dostępu do opieki wytchnieniowej dziennej; – niewystarczająca ilość form wsparcia dla rodzin/opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi takich jak: grupy wsparcia, wsparcie psychologiczne, grupy samopomocy itp.; – brak mieszkań wspomaganych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; – niewystarczająca ilość specjalistów (psychiatrów, psychologów, terapeutów) zwłaszcza dla dzieci; – problemy lokalowe poradni psychologiczno - pedagogicznych - mała ilość gabinetów, zwłaszcza do terapii grupowej, problemy z dostaniem się osób niepełnosprawnych (schody); – niewystarczający dostęp do informacji o oferowanych w mieście usługach i formach wsparcia; – niewystarczający dostęp do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, przede wszystkim do szkoleń i superwizji dla kadr;

- instytucja Rzecznika Praw Pacjentów Szpitala Psychiatrycznego; - wprowadzenie do szkół i przedszkoli stanowiska pedagoga specjalnego.	- niewystarczający dostęp do świadczeń zdrowotnych, długi czas oczekiwania na wizytę; - brak realizowanych programów profilaktycznych dedykowanych zdrowiu psychicznemu; - niechęć pracodawców do zatrudniania osób z orzeczeniem o niepełnosprawności 02-P.
<u>SZANSE</u> - potencjał do dalszego rozwoju podmiotów, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą zadań z zakresu zdrowia psychicznego; - dostęp do telemedycyny jako alternatywnej formy udzielania pomocy osobom w kryzysie psychicznym; - nowy projekt rozporządzenia o CZP; - wzrastająca świadomość społeczna wobec możliwości korzystania z form wsparcia w kryzysie psychicznym zwłaszcza wśród młodych ludzi; - rozwijająca się wielopłaszczyznowa edukacja nt. zdrowia psychicznego; - nowe standardy w psychiatrii dziecięcej; - możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych.	<u>ZAGROŻENIA</u> - ograniczona dostępność do usług społecznych ze względu na źródła finansowania i kryteria dostępu, - zbyt małe finansowanie świadczeń zdrowotnych z budżetu Państwa, - brak rozwiązań systemowych dla osób w stanach kryzysu psychicznego (np. brak bezpośredniego dostępu do psychologa) - wybieranie telemedycyny, terapii online jako podstawowej formy diagnozy i wsparcia, - nieprofesjonalne działania na rzecz zdrowia psychicznego, w szczególności: organizacja spotkań, debat, konferencji, - brak prawnych regulacji dot. zawodów związanych ze zdrowiem psychicznym, - stale zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, osobowości, - pogarszająca się jakość życia rodzinnego i relacji rodzinnych, - stygmatyzacja społeczna i zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi, - możliwość wystąpienia sytuacji wymuszającej naukę zdalną, - wieloletnie zaniedbania systemowe w ochronie zdrowia psychicznego, rzutujące na bardzo złą sytuację w tym zakresie.

V. Cele i zdania programu

Elbląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, został opracowany w oparciu o założenia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (poz. 2480), który określa zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie jego realizacji.

Adresatami programu są mieszkańcy miasta Elbląg. Zadania Programu są kierowane zarówno do dzieci, młodzieży i osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, jak też do ich rodzin oraz do mieszkańców zdrowych.

- **I. Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wszechstronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb.**

- Cel szczegółowy 1: Upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.
- Cel szczegółowy 2: Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi m.in. w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej.
- Cel szczegółowy 3: Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.
- Cel szczegółowy 4: Skoordinowanie dostępnych form opieki i pomocy.
- Cel szczegółowy 5: udzielanie wsparcia psychologiczno – pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom

- **II. Cel główny: Zapobieganie zaburzeniom psychicznym**

- Cel szczegółowy 1: Promocja i profilaktyka zdrowia psychicznego.
- Cel szczegółowy 2: upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego.

I. Cel główny: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wszechstronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb:		
Cel szczegółowy 1: upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej.		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży	Zespół Koordynujący	Program jest załącznikiem do Elbląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030
Cel szczegółowy 2: upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi m.in. w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej.		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Dążenie do zwiększenia pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	DPS Pułaskiego 1c, ECUS, Departament Zdrowia i Spraw Społecznych	- liczba osób objętych usługami
2) Tworzenie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne, ECUS	- liczba utworzonych mieszkań, - liczba miejsc w utworzonych mieszkaniach, - liczba osób korzystających
3) Realizacja usług społecznych w zakresie usług skierowanych m.in. do osób w kryzysie psychicznym	ECUS, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze	- liczba osób, które skorzystały ze wsparcia
4) Sukcesywny rozwój środowiskowych domów samopomocy, zwłaszcza dla osób ze spectrum autyzmu oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, poprzez zwiększanie liczby miejsc	Departament Zdrowia i Spraw Społecznych, środowiskowe domy samopomocy	- liczba utworzonych miejsc, - liczba osób korzystających
5) Udzielanie pomocy bytowej	ECUS	- liczba osób korzystających

6) Realizacja projektów w zakresie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne	- liczba zrealizowanych projektów
Cel szczegółowy 3: Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi:		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Prowadzenie działań informacyjnych adresowanych do pracodawców promujących zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi	Powiatowy Urząd Pracy, organizacje prowadzące centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej	- ilość podjętych działań
2) Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach działań podejmowanych przez PUP	Powiatowy Urząd Pracy	- ilość zatrudnionych osób
3) Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej i społecznej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi	Powiatowy Urząd Pracy, ECUS, Departament Zdrowia i Spraw Społecznych, organizacje prowadzące centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej	- ilość osób objętych działaniami, - liczba zrealizowanych projektów
Cel szczegółowy 4: Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Departament Zdrowia i Spraw Społecznych	- opracowanie/ aktualizacja przewodnika

2) Powołanie zespołu koordynującego realizację Programu	Departament Zdrowia i Spraw Społecznych	- Zarządzenie PME powołujące Zespół
3) Bieżące zamieszczanie informacji o realizowanych przedsięwzięciach na stronie internetowej UM w zakładce Zdrowie oraz w prasie lokalnej.	Departament Zdrowia i Spraw Społecznych	- liczba zamieszczonych informacji
Cel szczegółowy 5: udzielanie wsparcia, w tym pomocy psychologiczno – pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne i specjalistyczne oraz organizacje działające na rzecz dzieci i młodzieży przez udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem, - liczba zrealizowanych działań
2) Udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach, placówkach oświatowych i placówkach opiekuńczo- wychowawczych	Departament Edukacji, placówki opiekuńczo - wychowawcze, placówki oświatowe	- liczba osób, którym udzielono pomocy - liczba udzielonych porad
3) Prowadzenie lokalnego telefonu zaufania	Departament Zdrowia i Spraw Społecznych	- liczba odebranych połączeń
II. Cel główny: Zapobieganie zaburzeniom psychicznym		
Cel szczegółowy 1: Profilaktyka zdrowia psychicznego		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Realizacja programów rekomendowanych adresowanych do grup dzieci w wieku szkolnym, mających na celu polepszenie dobrostanu psychicznego oraz wzmocnienie umiejętności życiowych	Departament Edukacji, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, placówki opiekuńczo - wychowawcze, placówki wsparcia dziennego	- liczba zrealizowanych programów - ilość osób uczestniczących
2) Realizacja programów rekomendowanych w zakresie profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej mających na celu	Departament Edukacji, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe,	- liczba zrealizowanych programów - ilość osób uczestniczących

przeciwdziałanie, zapobieganie, ograniczenie oraz zaprzestanie zachowań problemowych.	placówki opiekuńczo - wychowawcze, placówki wsparcia dziennego	
3) Realizacja projektów i programów profilaktycznych, w tym wspieranie organizacji pozarządowych działających w sferze zdrowia psychicznego.	organizacje pozarządowe, placówki opiekuńczo - wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, ECUS	- liczba zrealizowanych programów - ilość osób uczestniczących
Cel szczegółowy 2: Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego		
Nazwa zadania	Realizator	wskaźniki
1) Promocja zdrowia psychicznego, organizacja działań i wydarzeń mających na celu upowszechnianie wiedzy nt. zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie dyskryminacji i stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi	Centrum Zdrowia Psychicznego, Departament Zdrowia i Spraw Społecznych, Departament Edukacji, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, uczelnie wyższe	- liczba podjętych działań
2) Wzmacnianie/ podnoszenie kompetencji kadr	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ECUS, Departament Edukacji, środowiskowe domy samopomocy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Centrum Zdrowia Psychicznego, podmioty lecznicze, zakłady opieki zdrowotnej	- liczba osób podnoszących kwalifikacje zawodowe - biorących udział w szkoleniach/kursach/superwizjach/ konferencjach

VI. Wdrożenie, finansowanie i monitoring Programu

Elbląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024 – 2030 jest dokumentem perspektywicznym, wytyczającym kierunki realizacji działań na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w mieście. Nadzór nad realizacją niniejszego programu sprawuje Prezydent Miasta Elbląg, koordynatorem odpowiedzialnym za wdrożenie i monitoring jest Departament Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Elblągu. Ważnym czynnikiem determinującym powodzenie realizowanych działań jest współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w Elblągu.

Niniejszy Program będzie finansowany z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, z budżetu wskazanych realizatorów, przy czym realizacja poszczególnych działań będzie uzależniona od programów krajowych i unijnych, realizowanych projektów oraz możliwości finansowych i organizacyjnych realizatorów w tym zakresie. Realizacja programu monitorowana będzie raz do roku, do końca kwietnia następnego roku, poprzez sporządzenie rocznego sprawozdania opracowanego w oparciu o informacje otrzymane od realizatorów i partnerów. Sprawozdanie to przedstawione będzie do zatwierdzenia Prezydentowi Miasta Elbląg.

W celu oceny stopnia osiągniętych celów i rezultatów, w trakcie trwania Programu zostanie przeprowadzona ewaluacja okresowa, a po zakończeniu jego realizacji ewaluacja końcowa.

VII. Program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży

Cel Programu: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb

L.p.	Zadanie	Realizator	Termin realizacji
1.	Zapewnienie i rozwój kompleksowej opieki psychiatrycznej w warunkach: – ambulatoryjnych (realizowanych w Poradniach Zdrowia Psychicznego), – leczenia środowiskowego (realizowanego w ramach Zespołu Leczenia Środowiskowego), – dziennych (realizowanych w Oddziale Dziennym Psychiatrycznym), – stacjonarnych (realizowanych na terenie Oddziału Psychiatrycznego)	Centrum Zdrowia Psychicznego	zadanie ciągłe
2.	Zapewnienie i rozwój opieki psychiatrycznej i Psychologicznej dzieciom i młodzieży	NZOZ Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny KARAN „Dom Zacheusza” w Elblągu	zadanie ciągłe
3.	Dążenie do uruchomienia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	Samorząd/ Szpital Miejski	do 2027 roku

Przewidywane rezultaty:

1. Zwiększenie dostępności i zmniejszenie nierówności w dostępie do różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
2. Zwiększenie oferty pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.
3. Skrócenie czasu oczekiwania na pomoc.

Grupa docelowa:

1. Osoby z zaburzeniami psychicznymi i kryzysami psychicznymi.
2. Rodziny osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wskaźnik monitorujący:

Liczba osób objętych opieką zdrowotną w danym roku.